

LENIN

DET er nu over halvandet Aar siden den bolshevikiske Selvhersker *Lenin* — alias *Wladimir Uljanoff* — paa Grund af Sygdom maatte opgive at føre Tøjlerne med samme Kraft som indtil da. Men hans Navn var nok til, at han dog fremdeles betød adskilligt, skønt han ikke havde den Magt indenfor Sovjets Faamaalsvælde som før. Omend selv kun et Vrag, var han dog i Kraft af sit System og sine Evner et Navn, man i meget høj Grad maatte regne med, indtil han nu omsider døde den 21. Januar i en Alder af 53 Aar.

Det russiske Kaos under og efter Verdenskrigen vil endnu komme til at vente længe paa en objektiv historisk Belømmelse. At Lenin nu er død, kan maaske fremskynde Afklaringen af Forholdene i det vældige Land med de mange, taagede Muligheder paa godt og ondt; men endnu er der langt igen, for ret meget kan overses.

Og endnu større Aaremaal vil hængaa, før Lenin og hans Værk kan vurderes og vejes for Historiens Domstol. Endnu kan vel kun dette slaas fast som absolut Sandhed, at hans Vej har været en Strøm af Blod, og at han under Udførelsen af sine Frihedsidealer led dybe Skuffelser.

HARALD TANDRUP

1874—1924.

VI mindes alle det Sted i »Kejserens ny Klædere«, hvor Rigets enfoldige Kejser lader sig føre gennem sin Residensstad under en prægtig Skarlagensbaldakin med Guldkrone paa Hovedet, men kun iørt sine Silketøfler og den bare Skjorte. De to Bedragerere havde jo ud-entt den Bulletin, at den, der ikke kunde se Kejsereens nye og straalende Klædning, enten var dum eller ogsaa uduelig til sit Embede. Processionen skred langsomt og værdigt frem gennem Gaderne. Den solle Kejser frøs forbandet, men holdt sig strunk. Da skete det vidunderlige. En lille Dreng af Folket raabte med høj Roet: »Jamen, han har jo slet ingenting paa!«

Denne lille Dreng hed — Harald Tandrup!

Hvad var nemlig det, der fik den lille Dreng til at raabe, som han gjorde? Ganske simpelt det, at han intet Embede havde, til hvilket hans Uduelighed dermed vilde være afsløret, og det, at han ingen Forfængelighed havde, der kunde bringe Troen paa hans Klogt i Fare. Born i den Alder begærer kun eet: at faa Lov til at skrive Sandheden ud, saadan som de ser den. Siden hen, naar Aarene falder paa, og de sidder fast i Livets Vold, i Eftertankens Garn, saa stiller det sig jo noget anderledes, saa skrider de ikke mere Sandheden ud, men saa skrider de paa Sandheden, fordi de ved, at det er det forsigtigste at lade andre sige den; thi indtil Verdens yderste Dag vil de to Bedrageres Ord staa ved Magt: »Dersom du vover at tale Sandhed, da er du enten dum eller har dit Embede forbrudt!« Og da det altid er klogt at have sig selv en Smule mistænkt i Henseende til Klogt eller Embedsduelighed, bliver Sandheden som Folge deraf mere og mere isoleret, indtil den en skøn Dag dør — af Aandenød.

Men den lille Dreng af Folket, der sad paa sin Fars Arm og raabte Sandheden ud over Hovedet paa Menneskesværmen, saa

at hele Folket tilsidst raabte som med een Mund: »Jamen, han har jo slet ingenting paa!« — den lille Dreng, ham gik det ikke som alle de andre smaa Drengene, der som Aarene faldt paa, sad fast i Eftertankens Garn, bundne paa Maal og Mæle. Han blev nok voksen, — ja, han bliver i disse Dage 50 Aar, — men han voksede aldrig fra at sige Sandheden.

Derfor maatte han ogsaa ende som Journalist!

Harald Tandrup opdagede meget tidligt, at Kampen mellem Sandheden og dens Modsætning er altfor ulige, og da han altid har foragtet Masmoral og Majoritetssandheder og den retoriske Vidtløftighed, hvori disse ofte fornummer sig, søgte han i en ung Alder Stilling som Telegrafist, thi her var han dog kun udsat for Menneskenes Sandhedsutugt i dens mest mulig koncentrerede Form, f. Eks. allehaande Lykonsknings- og Kondolencetelegrammer. Snart forlod Tandrup denne lidt upersonlige Virksomhed og har siden været det litterære Livs Mand.

Samtidig med sin Pressegerning har Tandrup lagt en digterisk Produktion bag sig, der i Omfang ikke staar tilbage for Charles Dickens. Bedre Folkelæsning i dette Ords allersmukkeste Forstand end Tandrups findes ikke i dansk Litteratur. Folk som Zakarias Nielsen, H. F. Ewald, Carit Ellar, Bauditz har alle gennemført deres engang støbte litterære Cliché, de har alle manøvreret med en lille Gruppe Figurer, som de behændigt har varieret; deres snævre Idékreds har de belyst og behandlet udefra og indefra, ovenfra og nedenfra og altid hver i sit ensartede Milieu eller med sin historiske Tidskolerit og sproglige Patina. Det er paa denne Maade, at mangfoldige flittige Dværge har skaffet sig Navn og Plads i Litteraturen og aarlig Understøttelse paa Finansloven, nemlig ved at lave sig en Specialitet, et litterært Lurmærke, og tilsidst ser de med Stolthed

tillage paa en Stabel Boger, der alle bærer sin Digters Navn, alle en ny og interessant Titel, men hvis Figurer og Tanker bestandig matcher op paany lige som Tordenskjolds Soldater. Perseverando! Det er hele Fabrikshemmeligheden!

Men en saadan Perseverandist blev Tandrup aldrig! Dertil var hans Fantasi for rig, for expansiv, Bolgeslaget i hans Sind for stormfuldt. Hans Digtersjæl er ikke noget Museum med Katalog og omhyggeligt numererede Udstillingsgenstande, langt snarere en uhyre Marskandiserbod, hvori godt og ondt, gammelt og nyt, ædelt og uædelt, Kostbarheder og Skillingsgods findes ophobet Side om Side i kaotisk Forvirring.

Boger som *Gillekop*, *Skæbnemusen*, *Det gamle Hus* og *Kaptajn Trojs første Ægteskab* er levende, sanddru og dybt personlig Kunst. Disse fire er Fundamentet i Tandrups Digtning. Da jeg for en Del Aar siden var Lærer for Fangerne paa Nyborg Straffeanstalt, forestod jeg tillige Bogudlaanet paa Anstalten. Fangerne bad altid om Tandrups Det ellevte Bud. Vi havde den i 12 Eksemplarer! I Romanen *Den forgyldte Graaspurv*, der udkom anonymt i 1918, afslører han gennem Fortællingen om Fortunatus' Pung Gullaschtidens Vederstyggelighed paa aandfuld og ætsende Maade.

En Bog som *Kaptajn Trojs første Ægteskab* burde have faaet den Gyldendalske Litteraturpris; thi den opfylder just alle de Betingelser, som var opstillet i Fundatsen.

Men for Folk af Tandrups Stobning vokser ingen Litteraturpris. Thi den Sandhed, han forkynder, er altid den, om hvilken man plejer at sige, at den er ilde hørt, æ: ilde at høre. Og heri ligger netop hans Betydning, thi de angene og vel horte Sandheder behøver man ingen Profeter til at forkynde; de forplanter sig selv.